

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Sectorinstituut Openbare Bibliotheken
DEN HAAG

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
254271

Datum 6 december 2010
Betreft Reactie advies Raad voor Cultuur

Geachte Raad van Toezicht,

In het voorjaar van 2010 kwam het eerste beleidsplan van het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SIOB) gereed.¹ Door mijn ambtsvoorganger werd, zoals afgesproken, de Raad voor Cultuur om advies gevraagd.² De Raad bracht zijn advies op 5 juli 2010 uit.³ Ik heb inmiddels met belangstelling kennisgenomen van het advies. Voordat ik daarop inga, wil ik eerst enige algemene opmerkingen maken over uw beleidsplan.

Sterk stelsel, groter bereik. Plan sectorinstituut openbare bibliotheken 2010-2012

De besteltaken van het sectorinstituut, zoals omschreven in uw beleidsplan, volgen de principes van de Uitgangspuntenbrief ondersteuningsstructuur cultuur.⁴

Deze taken zijn:

- afstemming en coördinatie;
- educatie, informatie en reflectie;
- vertegenwoordiging en promotie;
- instandhouding van een voorziening voor leesgehandicapten.

In het beleidsplan 2010-2012 geeft het sectorinstituut deze vier taken vorm door middel van zeven programma's: vertegenwoordiging en samenhang, onderzoek

¹ Bij brief van 19 april werd dit plan aan het ministerie van OCW gestuurd.

² Brief van 17 mei 2010 met kenmerk MLB/205078.

³ Brief van 5 juli 2010 met kenmerk bib-2008.04884/8.

⁴ De Uitgangspuntenbrief ondersteuningsstructuur van 28 december 2004 onderscheidt bestel-, branche- en opdrachttaken (Tweede Kamer 2004-2005, 28 989, nr. 18). Een sectorinstituut kan alleen bestel- en (tijdelijke) opdrachttaken uitvoeren. De voorziening voor leesgehandicapten is een sectorspecifieke taak.

en kennisdeling, digitale innovatie, maatschappelijke verankering, opleidingen, certificering, aangepast lezen. De programma's kennen een vaste opbouw die bestaat uit: een sectoranalyse, een beschrijving van de positie van het sectorinstituut, een beschrijving van het programma en van het beoogde doel. De sectoranalyses geven de stand van zaken in de sector weer en geven een vooruitblik naar de langere termijn. Graag wil ik mijn waardering uitspreken voor de heldere wijze waarop het beleidsplan is ingericht. Op deze manier worden de activiteiten van het sectorinstituut geplaatst in een bredere sectorale en maatschappelijke context. Ook onderschrijf ik de programmakeuze en de keuze van de bijbehorende doelen en resultaten. Het beleidsplan biedt mijn inziens een goed fundament voor de invulling en uitvoering van mijn stelselverantwoordelijkheid.⁵

Datum

Onze referentie
254271

Advies Raad voor Cultuur

De scope van het advies dat de Raad naar aanleiding van uw beleidsplan uitbracht, is breed en sluit aan bij eerdere adviezen over de bibliotheekvernieuwing. Naast specifiek op het SIOB toegesneden adviezen bevat het advies ook aanbevelingen over de inrichting van het stelsel als geheel. In deze reactie beperk ik mij tot de adviezen over het SIOB. Mijn reactie op de aanbevelingen voor het stelsel neem ik mee in mijn voortgangsrapportage bibliotheekvernieuwing 2010-2012 die ik in december aan de Tweede Kamer stuur. Een afschrift van die brief zal ik u toesturen. Kort samengevat adviseert de Raad het volgende.

De Raad vindt dat het SIOB meer sturend en opdrachtgevend moet zijn. Om die regierol waar te kunnen maken, dient de juridische en financiële positie aanzienlijk te worden versterkt. Concreet betekent dit dat de structurele en incidentele rijksmiddelen voor bibliotheekwerk aan het sectorinstituut moeten worden toegekend. Het SIOB dient, aldus de Raad, de enige opdrachtgever van Stichting Bibliotheek.nl te zijn, om te voorkomen dat deze instelling te veel afhankelijk wordt van de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB), de branchevereniging.

⁵ De positieve motivering zoals opgenomen in de subsidiebeschikking d.d. 26 november 2009 (kenmerk MLB/LB/170.908), onderschrijf ik.

Bij de samenstelling van het beleidsplan zijn de bestaande taken herschikt naar de reeds vastgestelde taken voor sectorinstituten.⁶ Het voorliggende beleidsplan moet daarom worden beschouwd als een plan voor een overgangsfase. Het plan voor de periode ná 2012 moet los staan van de oude situatie en taken. Dat plan dient volgens de Raad gebaseerd te zijn op een visie op de functie en positie van het openbaar bibliotheekwerk in de samenleving en een daaruit voortvloeiende missie van het instituut. Op basis van die visie en missie moet het takenpakket opnieuw gedefinieerd worden. Het SIOB is bij uitstek de partij om de kwaliteit van het bibliotheekaanbod te bewaken, aldus de Raad. In het kader van de certificering dienen daartoe minimumeisen te worden geformuleerd voor de bibliotheekvoorziening op lokaal en provinciaal niveau.

Datum

Onze referentie
254271

Reactie op het advies

De openbare bibliotheeksector staat voor de urgente opgave om zich snel en ingrijpend te vernieuwen. Om dit proces zo goed mogelijk te ondersteunen is eind 2009 het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken opgericht. Dit sectorinstituut is voortgekomen uit de voormalige Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB), waarvan de bestel- en branchetaken werden ontvlochten. Deze splitsing is in goed overleg met de oude VOB en het bibliotheekveld uitgevoerd. De VOB is per 2010 omgevormd tot een zuivere branchevereniging. De besteltaken zijn ondergebracht bij het SIOB. Daarnaast is de Stichting Bibliotheek.nl opgericht om de digitale bibliotheek te ontwikkelen en te implementeren. Daarbij is gekozen voor een gezamenlijk opdrachtgeverschap van de branche en het Rijk.

In de afgelopen periode is uitvoerig met u gesproken over de nieuwe infrastructuur in het bibliotheekveld, de ontwikkeling daarvan en de SIOB-positie daarbinnen. Met name de sturende rol van het SIOB inzake de digitale innovatie is daarbij ter sprake gekomen. Naar aanleiding van het advies van de Raad voor Cultuur en het overleg meld ik u het volgende.

Belang SIOB

Het sectorinstituut vormt voor mij bij uitstek het instrument om invulling en uitvoering te geven aan mijn generieke verantwoordelijkheid voor het bibliotheekstelsel. Aan zijn programma-activiteiten en adviestaak hecht ik grote

⁶ Zie noot 4.

waarde. Juist nu de sector voor de complexe opdracht staat om eensgezind een cruciale innovatieslag te realiseren, acht ik een belangrijke rol voor het sectorinstituut weggelegd. Zonder voldoende samenhang en een duidelijke visie op de te varen koers kan een decentraal georganiseerde sector – zoals de openbare bibliotheeksector - niet goed functioneren. Naar mijn overtuiging kan en moet het SIOB via zijn programma's een wezenlijke bijdrage leveren aan versterking van de samenhang en het uitzetten van de koers. Dat zijn immers twee kerntaken van het sectorinstituut. Wil het sectorinstituut hierin succesvol zijn, dan zal het gezagvol, overtuigend en inspirerend dienen op te treden. Het komt er daarom nu op aan in de uitwerking van het beleidsplan uw instituut zo te positioneren, dat het SIOB het vernieuwingsproces van de sector optimaal kan ondersteunen, stimuleren en mede vormgeven.

Datum

Onze referentie
254271

Ook de ondersteuning die het SIOB kan bieden aan de totstandkoming van de landelijke digitale bibliotheek – die voor mij een belangrijke beleidsprioriteit vormt - acht ik van grote betekenis. Voor het voortbestaan van de informatieve functie van de openbare bibliotheken is de digitale bibliotheek cruciaal. Zonder een overtuigende webpresentatie die aansluit op het hedendaagse informatiegedrag en mediagebruik, kent de sector in dit opzicht geen toekomstperspectief. Het raadsadvies is voor mij reden om de zwaarwegende adviesrol van het SIOB hierbij nadrukkelijk te bevestigen en onderstrepen. Concreet betekent dit dat ik alleen middelen aan Bibliotheek.nl ter beschikking zal stellen op basis van ten minste een positief advies van het sectorinstituut. Ook bij de beoordeling achteraf heeft het sectorinstituut een belangrijke adviesrol. Ofschoon deze adviespraktijk in 2010 al is toegepast, heb ik besloten deze meesturende adviesrol van het SIOB in 2011 nog explicieter en steviger in te vullen. Ik maak daarover graag op korte termijn precieze werkafspraken met de nieuwe directeur-bestuurder.

Opdrachttak digitale innovatie

Begin 2011 – als de politieke besluitvorming omtrent mijn begroting is afgerond – zal ik verkennen of en hoe de financiële positie van het SIOB kan worden versterkt door middel van een opdrachttaak op het terrein van de landelijke digitale bibliotheek. Deze opdrachttaak is vergelijkbaar met uw besteltaak voor aangepast lezen, maar is – zoals gebruikelijk met opdrachttaken - vooralsnog tijdelijk van aard. Inhoudelijk zal de taak in lijn liggen met de activiteiten die tot nu toe vanuit het departement zijn ondernomen. Een eventuele opdrachttaak laat overigens onverlet dat het sectorinstituut niet de enige opdrachtgever van de Stichting bibliotheek.nl kan zijn. Bij de ontvlechting van de oude VOB is

weloverwogen gekozen voor een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de branche en het Rijk voor de landelijke digitale bibliotheek. Het Rijk is daarbij verantwoordelijk voor de landelijke technische infrastructuur. Dat bevordert de kostenbesparende uniformiteit en een efficiënte innovatie. De verantwoordelijkheid voor de digitale content is belegd bij de branche. De dienstverlening moet immers voorzien in behoeften van lokale gebruikers. Bijgevolg is Stichting Bibliotheek.nl voor de financiële continuïteit in de exploitatiefase afhankelijk van afname en financiële bijdragen vanuit de bibliotheken. De branche is dus zowel inhoudelijk als financieel sterk betrokken bij Bibliotheek.nl en heeft daarom ook een bestuurlijke positie in deze stichting. Uit de VOB-reactie op het raadsadvies maak ik op dat de nieuwe branchevereniging deze opvatting en aanpak deelt.⁷ Niettemin vormen het advies van de Raad voor Cultuur en de signalen die ik vanuit uw organisatie verneem, voor mij aanleiding tot een voortgezet gesprek over deze (bestuurlijke) constructie met u en de VOB.

Datum

Onze referentie
254271

Wettelijke verankering

In de loop van 2011 zal ik in het kader van de voorgenomen herziening van de bibliotheekwetgeving onderzoeken hoe de juridische positie van het sectorinstituut wettelijk kan worden verankerd. Ik zeg u toe dat in de veldconsultatie, die in het kader van deze wetgeving binnenkort zal gaan plaatsvinden, de rol en positie van het sectorinstituut expliciet aan bod zal komen. Vanzelfsprekend zal ik het SIOB betrekken bij deze veldconsultatie.

Visitatie en beleidskader

Voor de sectorinstituten geldt – zoals bekend - een visitatiesystematiek. Omdat het SIOB nog geen jaar bestaat en functioneert, zijn slechts globale afspraken hierover met het SIOB gemaakt. Naar mijn idee kan de visitatie het best plaatsvinden, nadat de nieuwe infrastructuur zich heeft gezet en het SIOB voldoende tijd heeft gehad om tot ontwikkeling te komen. Ik schat dat dat eind 2011 het geval zal zijn. Op basis van de uitkomsten van de eerste visitatie zal ik bekijken of en hoe het SIOB kan worden versterkt door aanpassing dan wel verruiming van het huidige beleidskader voor sectorinstituten.

⁷ Brief aan voormalig staatssecretaris M. van Bijsterveldt-Vliegthart van 26 juli 2010 met kenmerk: 7229-00/10-00444/Adv/FvB/rd.

Tot slot

Het SIOB vervult, zoals gezegd, bij de invulling van mijn stelselverantwoordelijkheid en beleid een richtinggevende rol. Met bovenstaande maatregelen kan het SIOB naar mijn idee de zijn rol nog verder vervolmaken. Het voorliggende raadsadvies geeft geen aanleiding tot aanpassing van de subsidiebeschikking.⁸ Ik zie het verdere vernieuwingsproces en het aandeel van het sectorinstituut daarin met vertrouwen tegemoet.

De onlangs geïnitieerde subsidieregeling 'Aansluiting op de digitale bibliotheek' – is met groot enthousiasme door de sector omarmd. Bijna 90% van het bibliotheekveld heeft een subsidieaanvraag ingediend. Dit toont overtuigend aan dat de sector de ingeslagen koers op digitaal terrein onderschrijft en vertrouwen heeft in de gekozen inrichting van de innovatie. Via het SIOB zal ik de ontwikkelingen nauwlettend blijven volgen. Aan de activiteiten en het oordeel van het sectorinstituut hecht ik daarbij veel waarde.

Met vriendelijke groet,

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
H. Zijlstra

Datum

Onze referentie
254271

⁸ Zie noot 5.